

УДК 378.47.016:7.01

МОДЕРНІЗАЦІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ НА КІРОВОГРАДЩИНІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Мурована І.В., здобувач
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

У статті досліджено процес модернізації хореографічної освіти на Кіровоградщині на початку ХХІ століття. Проаналізовано становлення та розвиток дитячої хореографічної освіти краю, діяльність хореографічних колективів на базі загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних закладів естетичного спрямування. Презентовано кращі надбання сучасних хореографів.

Ключові слова: модернізація, хореографічна освіта, інноваційний розвиток, дитячі хореографічні колективи.

В статье исследован процесс модернизации хореографического образования на Кировоградщине в начале XXI столетия. Проанализовано становление и развитие детского хореографического образования края, деятельность хореографических коллективов на базе общеобразовательных учебных заведений и внешкольных заведений эстетического профиля. Представлены лучшие достижения современных хореографов.

Ключевые слова: модернизация, хореографическое образование, инновационное развитие, детские хореографические коллективы.

Murovana I.V. MODERNIZATION OF HOREOGRAPHIC EDUCATION OF KIROVOHRAD REGION AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

The process of modernization of choreographic education in secondary schools and extracurricular educational institutions of the region have been examined by the author in the article. The problems of formation and development of children's choreographic education in Kirovohrad region at the beginning of the XXI century have been analyzed. Choreographic education of Kirovohrad region is a component of the system of choreographic education of Ukraine. Expansion of network of choreographic educational institutions and significant increase in a number of children's choreographic collectives in the region have become an important factor in choreographic education, formation of human qualities and special skills.

Key words: choreographic education, choreographic vocabulary, modernization of choreographic education.

Постановка проблеми. На початку ХХІ століття розвиток хореографічної освіти на Кіровоградщині зумовлювався потребами суспільства, модернізацією системи освіти, запровадженням інноваційних форм та методів роботи. Розширюється мережа позашкільних виховних закладів мистецького спрямування, збільшується кількість дитячих хореографічних колективів, які діяли на базі загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних закладів естетичного спрямування. Виникає потреба в узагальненні досвіду роботи художніх керівників цих колективів та використання його в роботі педагогів-початківців. За такого підходу узагальнення досвіду роботи в дитячих хореографічних колективах Кіровоградщини на початку ХХІ століття є актуальним і своєчасним.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень педагогічного спрямування доводить, що вітчизняними науковцями В. Андрущенком, Т. Благовою, В. Богуютою, Н. Деделюком, Л. Ейдельманом,

А. Золотарьовою, Б. Кокуленком, О. Мартиненко, Г. Позняковою, А. Таракановою, А. Шевчуком, П. Фризом, І. Яценко різною мірою обґрунтовано і розкрито зміст тих чи тих підходів до аналізу форм і методів роботи у галузі хореографічної освіти. Проте цей досвід вимагає додаткових досліджень у контексті зазначеного напрямку. Тематика нашого наукового пошуку значно доповнює дослідження вищеназваних науковців і дає змогу охарактеризувати діяльність хореографічних колективів і розвиток хореографічної освіти на Кіровоградщині на початку ХХІ століття.

Постановка завдання. Мета статті полягає у науковому обґрунтуванні процесу модернізації хореографічної освіти на Кіровоградщині на початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси подальшого реформування і перебудови освіти в Україні стали серйозним поштовхом до кардинальних змін та модернізації хореографічної освіти на Кіровоградщині на початку

XXI століття. Серед загальних тенденцій, що характеризують процеси модернізації, ми можемо назвати підвищення рівня професійної підготовки фахівців хореографічного мистецтва, систематизацію та структурне оновлення змістовного складника системи хореографічної освіти, пошук нових форм і методів навчання та виховання, застосування інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на творчий розвиток особистості, навчання за принципом безперервності та послідовності.

Тож цілком закономірно, що розвиток хореографічної освіти на Кіровоградщині на початку XXI століття пов'язаний із підвищенням рівня професійної підготовки керівників дитячих хореографічних ансамблів. Колективи очолювали дипломовані фахівці хореографічного мистецтва, які добре володіли методикою організації і роботи з дітьми різних вікових груп, знали теорію і методику класичного, українського, історико-побутового, народно-сценічного, сучасного бального та естрадного танцю.

Молоді випускники хореографічного відділення Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка добре володіли технікою та сценічною майстерністю, активно займалися концертною діяльністю, мали широку ерудицію, прагнули до внутрішньої і зовнішньої досконалості, створювали нові дитячі колективи.

Так, 2004 року на базі Кіровоградського навчально-виховного комплексу «ЗОШ I–II ступеня № 25 ПМЛ» М. Печененко засновує хореографічний ансамбль «Світанок». Колектив відрізнявся швидкою динамікою розвитку, чітким визначенням цілей навчання з обов'язковою високою результативністю. Створюється цікава концертна програма, яка дає змогу отримати першу премію на міському конкурсі «Степові джерела», конкурсі хореографічних колективів «Білий лелека» (м. Дніпропетровськ). Свій перший звітний концерт колектив провів 2008 року, а 2010 року ансамбль отримав звання «Зразковий художній колектив».

У процесі систематизації та структурного оновлення змістовного складника системи хореографічної освіти виокремлено основні напрями навчально-виховного процесу в колективі, такі як збереження традицій професійної народної хореографії, виховання патріотизму, почуття національної самосвідомості засобами хореографічного мистецтва. Дитячий хореографічний ансамбль «Світанок» став чи не єдиним колективом, який взяв за основу роботи народний танець. М. Печененко здійснив велику кількість постановок, які пропагували націо-

нальну обрядову культуру, що відображала народні обряди та звичаї, календарні свята. Серед таких постановок варто згадати такі як «Вишиванка», «Україна», «Прийди, прийди, Весно!», «Всі на ярмарок», «Куліш», «Донецька кадриль», «Світанковий млин», «Весна в Україні».

Цінним було те, що в окремих хореографічних постановках можна помітити наявність вокального супроводу. Учасники хореографічних композицій виконували хореографічні рухи й одночасно співали. За такого підходу діти не тільки опановували мистецтво хореографії, а й вивчали і відтворювали звичаї українського народу, його пісні, символіку, презентували історію українського костюму, особливості річного календарно-обрядового циклу та життєдіяльності українського народу.

Послугуючись новими технологіями, педагоги-хореографи відшукували нові форми і методи роботи, намагалися зберегти принцип доступності у вивченні хореографічного матеріалу, подача якого на початковому етапі базується переважно на відтворенні дітьми ігрових рухів, що позитивно впливає на творчий розвиток учнів та заохочує їх до подальшої хореографічної діяльності.

Застосовуючи нові інноваційні технології, педагогічний колектив зосереджував певну увагу на фізичному розвитку учнів, піклувався питаннями вивчення української культури, традицій, засвоєння досвіду покоління, виховання моральних якостей підростаючого покоління.

З огляду на глобальні тенденції, євроінтеграційні процеси, національні традиції, реальні здобутки і практичний досвід педагоги-хореографи Кіровоградщини пріоритетом вважали розвиток творчих можливостей кожної дитини. Так, 2005 року на базі центру дитячої та юнацької творчості «Центр-юність» селища Нове було засновано хореографічний колектив «Дебют». Метою керівників ансамблю Н. Лефтор та С. Лефтор стало створення умов для реалізації творчих здібностей учнів у галузі хореографічного мистецтва, формування творчого потенціалу особистості. Основним напрямом у роботі «Дебюту» стало опанування елементами бального танцю. Колектив швидко розвивався і закріплювався на передових позиціях. Концертну програму учасники ансамблю демонстрували на обласних та всеукраїнських конкурсах. Варто зазначити, що за час свого існування колектив став учасником фестивалів «Розиграна дружба» (Сербія), «Майбутнє Європи», «Свято танцю з Анютою», «Квітуча Чехія», «О Весне» (Харків), «Танець скликає

друзів» (Кривий Ріг), «Сонячний зайчик» (Дніпропетровськ).

На початку XXI століття активно проводиться робота із залучення дітей до участі у хореографічних колективах області. Керівники ансамблів «Віночок» (м. Олександрія) та «Степівчанка» (м. Новоукраїнка) знаходили нові форми і методи роботи, які сприяли залученню дітей до занять у хореографічних колективах.

Інноваційні підходи в хореографічному мистецтві, впровадження нових ідей та проєктів спостерігається у роботі новоутворених колективів Кіровоградщини. 2007 року в м. Світловодськ було засновано хореографічну студію педагогом-хореографом Л. Москаленко. У колективі було створено концертну програму, підготовлено велику кількість нових костюмів та реквізиту. Хореографічні постановки створювалися на матеріалах класичного, народного та сучасного танців. Особливістю балетмейстерських робіт Л. Москаленко стала спроба інтегрувати в одній композиції декілька стилів хореографічного мистецтва, вибудовувати хореографічні твори на основі синтезу сучасного і народного, сучасного і класичного танцю.

Зазначимо, що успішність такої творчої роботи доведена значною кількістю перемог на обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсах і фестивалях. Зокрема, саме Л. Москаленко стала ініціатором і організатором відомих фестивалів із хореографії на Кіровоградщині – «Звичаї українського народу», «Барви рідної землі», «Полум'яна мова танцю».

Пропагандою хореографічного мистецтва та залученням молоді до вступу у навчальні заклади хореографічного спрямування безпосередньо займалися керівники хореографічних колективів та викладачі Олександрійського училища культури, які сприяли створенню умов для продовження безперервної хореографічної освіти, позитивно мотивували студентів до навчання на хореографічних факультетах.

Доречно наголосити на тому, що діючий на базі Олександрійського училища культури хореографічний ансамбль був неодноразовим учасником міських та обласних заходів. Безсумнівно, кількісний склад ансамблю щороку поповнювався новими учасниками, які були кращими випускниками різних дитячих хореографічних колективів області. За такого підходу різні школи підготовки вступників, різноманітні техніки виконання хореографічних вправ розширювали можливості створення нових хореографічних композицій.

На особливу увагу заслуговує те, що у період модернізації хореографічної освіти

педагоги-практики активно залучалися до пошукової роботи в методичних об'єднаннях за місцем роботи та в методичних центрах, які працювали на базі Кіровоградського обласного дитячо-юнацького центру та Кіровоградського обласного загальноосвітнього навчально-виховного комплексу гуманітарно-естетичного профілю (гімназія – інтернат – школа мистецтв). На основі аналізу та узагальнення значної кількості методичної літератури, розробленої керівниками дитячих хореографічних колективів Кіровоградщини, можемо констатувати, що основна її частина була напрацьована саме в період модернізації хореографічної освіти на початку XXI століття.

Експериментальна перевірка теоретичних основ становлення і розвитку хореографічного мистецтва на Кіровоградщині була пов'язана зі школою естетичного виховання «В гостях у казки». Мета навчання у школі полягала не лише у вивченні хореографічних композицій, а й у засвоєнні теоретичного матеріалу, пов'язаного з викладанням етикету та сценічної етики, акторської майстерності, вивченням історії хореографії та сценічного костюму.

У школі вперше запроваджено трирівневий підхід до навчання – початковий, основний, вищий. Школа працює за принципом системності та послідовності. У процесі навчання продовжує давати позитивні результати система наставництва, яка полягає у взаємодії кращих учнів-солістів із початківцями. Такі заняття проводяться у формі самопідготовки. Вони тривають 20–30 хвилин і відбуваються у процесі проведення репетиції або після уроку. У процесі такого спілкування учні виконують та відшліфовують творчі завдання, самостійно готують хореографічні етюди, komponують або створюють костюм, працюють над підбором музичного супроводу. Результати своєї роботи вихованці ансамблю представляють для перегляду на концертах для батьків, випускних екзаменах. Подібні форми роботи керівники використовували лише на вищому рівні навчання в колективі.

За такої організації навчально-виховного процесу колектив «В гостях у казки» став базою для проведення семінару хореографів міста та виборів можливості взяти участь у фестивалі «Адміралтейська капель». 2003 року школа естетичного виховання «В гостях у казки» отримала подяку Кіровоградської міської ради, а 2004 року директору школи естетичного виховання «В гостях у казки» М. Русулу присвоєно звання «Заслужений працівник культури України». Наступного року колектив отримав Гран-прі на Міжнародному дитячому

фестивалі «Танці біля моря». 2006 рік – перемога колективу на Міжнародному фестивалі «Цвітневі роси», 2008 рік – Гран-прі (Болгарія), 2009 рік – перша премія фестивалю «Адріатичне море» (Італія).

Період модернізації хореографічної освіти позитивно вплинув на організацію міжнародних зв'язків, розширення творчих стосунків із хореографічними колективами країн близького та далекого зарубіжжя. Так, 2000 року дитячий хореографічний ансамбль «Росинка» отримав запрошення до Міжнародного дитячого центру «Артек». Високі досягнення у розвитку хореографічного мистецтва підтверджені нагородою у 2001 році керівника ансамблю Г. Чайковської Орденом княгині Ольги III ступеня. Про високий рівень хореографічної майстерності свідчила також низка перемог учасників зnanого в області й за її межами дитячого хореографічного ансамблю.

Ці обставини сприяли тому, що колектив отримав Гран-прі на Міжнародному фестивалі дитячої творчості, присвяченому Всесвітньому Дню Землі. 2002 рік – Гран-прі на фестивалі-конкурсі «Толока» (м. Харків), 2003 рік – Гран-прі (м. Славутич), 2006 – перша премія фестивалю «Міленіум», 2007 рік – перша премія на Міжнародному фестивалі «Містерія танцю». 2010 року колектив став переможцем Міжнародного фестивалю «Діти III тисячоліття» (м. Харків).

Процеси модернізації хореографічної освіти зумовили необхідність поєднання у навчанні хореографічних дисциплін різних напрямів. Варто зазначити, що велику увагу керівники приділяли створенню хореографічних композицій на основі українського фольклору. Це такі композиції, як «Українська полька», «Козачок», «Віночок», «Єлисаветградські витинанки», «Зимові розваги», «Гребіночка», «Покутський грайливий», «Закарпатський танець», «Женчики», танець-жарт «Колобок», «Чарівниці», «На полонині». У цих танцях поєднувалися елементи народного, сценічного та естрадного танців.

Водночас програма хореографічного ансамблю «Росинка» яскраво представляє сучасний напрям хореографічного мистецтва. Постановки у стилі джаз-модерн вирізняються високою технікою виконання, унікальністю творчого задуму балетмейстера та професійною акторською майстерністю виконавців. У репертуарі колективу – понад 20 сучасних композицій, найбільш яскравими з них є танці «Магія», «Слабка ланка», «Квіти», «Весна», «Листя», «Ремуда», «Острів закоханих альбатросів», «Посвята дощу і сонцю», «Фантазії Чикаго»,

«Казка про казку», «Болеро», «Джаз», «Ноктюрн», «Заїнька».

На особливу увагу заслуговує те, що в ансамблі ведеться профорієнтаційна робота з учнями. Програми та навчальні плани враховують специфіку роботи в позашкільному закладі, але водночас, окрім гурткової роботи, учні вивчають предмети мистецьких дисциплін. Важливою формою роботи є індивідуальна, яка використовується не лише для підготовки солістів та кращих випускників до подальшого навчання, а і для подолання недоліків, створення умов для вивчення складного матеріалу слабкими учнями.

Важливою ознакою модернізації хореографічної освіти, безумовно, став динамічний творчий розвиток колективів Кіровоградщини, їх конкурентоспроможність та високий рівень хореографічної підготовки. Швидке збільшення кількості молодих хореографічних колективів стимулює до більш професійного підходу в роботі з дітьми. Керівники активно працюють у напрямі самовдосконалення, відвідують курси підвищення кваліфікації, відкриті заняття та майстер-класи, продовжують навчання у магістратурі. Тож цілком закономірно, що найвищою оцінкою рівня педагогічної діяльності була участь колективів у багатьох фестивалях та конкурсах хореографічного мистецтва.

Продовжують свій розвиток новостворені колективи міста. Змінюються керівники хореографічного ансамблю «Час Пік». З 2002 року керівником ансамблю стала І. Мурована. І вже наступного року колектив отримав свою першу нагороду на конкурсі-фестивалі «На порозі XXI століття» (м. Москва), був відзначений дипломом першого ступеня відкритого фестивалю «Хай живе надія». 2003 рік – колективу присвоєно звання «Зразковий хореографічний колектив». У 2004–2005 роках хореографічний ансамбль «Час Пік» отримав дві перші премії на фестивалі «Різдвяні зустрічі» та першу премію на Міжнародному фестивалі «Осінь казка».

Висновки з проведеного дослідження. Отже, на основі опрацьованих матеріалів та на підставі аналізу процесів розвитку дитячої хореографічної освіти Кіровоградщини можна стверджувати, що діяльність колективів якісно змінювалася, в області значно збільшилася кількість хореографічних колективів, які запроваджували нові стилі хореографічного мистецтва. Окрім того, значно зростали вимоги до застосування інноваційних методів і принципів навчально-виховного процесу та збереження традицій хореографічного мистецтва.

цтва. Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням та узагальненням методичних матеріалів для удосконалення хореографічної освіти в дитячих хореографічних колективах Кіровоградщини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В.П. Модернізація освіти: політика і практика // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 3. – С. 12–15.
2. Історія Кіровоградського обласного центру дитячої та юнацької творчості / підготував :

Кизименко В.О., методист ОЦДЮТ. – Кіровоград, 2006. – 136 с.

3. Кремень В.Г. Філософія освіти XXI століття // Освіта України. – 2002. – № 102–103. – С. 6–7.

4. Кремень В.Г. Модернізація освіти – важливий чинник соціального, економічного і політичного розвитку України Вісник НАН України. – 2001. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/All/herald/2001-03/7.htm>

5. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – № 33. – С. 4–6.

6. Похиленко В.Ф. Танець між небом і землею / В.Ф. Похиленко. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2012. – 352 с.